

Hallintovaliokunta

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AI FI 51/2017
19.9.2017

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO

Hietaniemenkatu 7 A

00100 Helsinki

P: 09 5860 440

E: amnesty@amnesty.fi

F: 09 5860 4460

W: www.amnesty.fi

Amnestyn lausunto: U 35/2016 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (määritelmäasetus)

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on yli seitsemän miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty International on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton.

Amnesty International kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainituista asioista ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Yleisesti määritelmäasetuksesta

Amnesty International pitää huolestuttavana määritelmädirektiivin korvaavaa asetusta koskevan ehdotuksen vaatimusta kansainvälisen suojelun aseman säännöllisestä uudelleenarvioinnista, joka on omiaan johtamaan unionin alueella tarjotun suojelun tason heikentymiseen nykyisestä. Pakollinen uudelleenarviointi aiheuttaisi jäsenvaltioiden viranomaisille merkittävää hallinnollista taakkaa sekä aiheuttaisi kansainvälistä suojelua nauttivan henkilön oleskeluun merkittävää epävarmuutta, joka vaikeuttaisi kotoutumista ja esimerkiksi henkilön opiskelumahdollisuuksia ja työmarkkina-asemia.

Edelleen liikkumisen sanktiointi käynnistämällä uudestaan pitkäaikaisen oleskeluluvan ehtona olevan oleskeluajan hyväksi lukeminen murentaa kansainvälisen suojelun saajan liikkumisvapautta. Rankaisemiseen keskittyvät ehdotukset eivät huomioi niitä syitä, joiden vuoksi pakolaiset liikkuvat edelleen unionin sisällä, kuten mahdolliset oleskeluvaltion räikeän puutteelliset elinolosuhteet, puutteelliset kotoutumispalvelut ja heikot kotoutumisenäkymät. Edelleen liikkumisen rankaisemisen sijaan liikkumisvapauden mahdollistaminen viiden vuoden määräaika nopeammin kannustaisi noudattamaan oleskeluun liitettyjä menettelysääntöjä.

Amnesty näkee huolenaiheita myös ehdotukseen sisältyvässä mahdollisuudessa taloudellisten ja sosiaalisten etuisuuksien ehdollistamiseen ja sitomiseen pakolaiselle asetettaviin menettelyvelvoitteisiin tai kotoutumistoimenpiteisiin. Kotoutumistoimenpiteiden määrittelemisen kansainvälistä suojelua saavan velvollisuudeksi yksilön oikeuden ja jäsenvaltion tarjoamisvelvollisuuden sijaan on periaatteellisesti ongelmallista. Minimissään etuisuuksien vastikkeellisuuteen tähtäävien mahdollisten rajoitusten on oltava kohtuullisia, oikeasuhtaisia, läpinäkyviä ja ennakoitavissa olevia. Niistä on säädettävä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti kansallisessa lainsäädännössä ja yksilön oikeussuojatakeet turvaten.

Amnesty katsoo, että turvapaikkajärjestelmän kokonaisuudistusta tulisi tarkastella kokonaisuutena. Alla

olevissa huomioissamme on osittain päällekkäisyyksiä vastaanottodirektiiviä koskevan lausunnon kanssa, sillä asioita käsitellään molemmissa U-kirjelmissä sekä jatkokirjelmissä.

Perheenjäsenen määritelmä

Amnesty International kannattaa komission ehdotusta perheen määritelmän laajentamisesta. Pidämme myönteisenä sitä, että myös Suomi hyväksyy kauttakulkumaissa muodostetut perheet. Pakolaisuuden pitkittyessä perheitä muodostuu eri vaiheissa, ja on tärkeää tunnistaa myös kotimaasta lähdön jälkeen syntyneet perhesiteet.

Perheyhteys tulee tunnistaa ja priorisoida myös muissa turvapaikkajärjestelmää koskevissa uudistuksissa, kuten vastuunmääritysasetuksessa (ns. Dublin-asetus). Perheellä on keskeinen merkitys onnistuneessa kotoutumisessa.

Neuvotteluissa on käyty keskustelua mahdollisista väärinkäytöksistä ja keinotekoisista perhesiteistä. Monien muiden maiden ohella myös Suomi on merkittävästi kiristänyt perheenyhdistämisen ehtoja viime vuonna. Väärinkäytösten sijaan tulisi kantaa huolta siitä, toteutuuko lain takaama oikeus perheenyhdistämiseen. Perheenyhdistämisestä on tehty paitsi lain tasolla, myös käytännössä esimerkiksi lähetystöverkoston karsimisen seurauksena lähes mahdotonta monille pakolaisille.

Kansainväliseen suojeluun perustuvan oleskeluluvan uusimatta jättäminen tai peruuttaminen kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen liittyvistä syistä

Suomen tulee pyrkiä pitämään kiinni alkuperäisestä linjastaan, jossa suojeluasema ja oleskelulupa ovat sidottuina toisiinsa. Amnestyn näkemyksen mukaan oleskelulupaa ei voi peruuttaa, mikäli suojeluasemaa jää voimaan. Aseman tai luvan peruuttaminen vaatii aina vakavan ja huolellisen harkinnan.

Edustajajärjestelmän kehittäminen

Edustajajärjestelmän kehittäminen ja yhdenmukaistaminen on hyvä ja tärkeä tavoite. Edustajat valvovat hyvin haavoittuvaisessa asemassa olevien lasten etua. Edustajia on oltava riittävästi, heidän on oltava päteviä ja tehtävään soveltuvia, ja heidän koulutuksestaan ja perehdytyksestään on huolehdittava. Edustajien tulee saada riittävä koulutus turvapaikkaprosessista ja edustamansa hakijan oikeuksista siinä. Lapsen edun toteutuminen on varmistettava kaikissa turvapaikkaprosessin vaiheissa. Amnesty pitää edustajien toiminnan valvomista hyvänä kehityssuuntana, eikä siitä tule tinkiä kustannussyistä.

Yksin tulleet lapset ovat haavoittuvassa asemassa myös kansainvälistä suojelua saatuaan. Edunvalvojan nimeäminen välittömästi on lapsen edun mukaista. Edunvalvojaa koskevat samat vaatimukset kuin edustajaa, ja valvojan on oltava riittävän perehtynyt tukemaan lasta esimerkiksi perheenyhdistämisen hakemisessa.

Amnesty toivoo, että Suomi tukee neuvotteluissa hyviä kehitysehdotuksia.

Oleskelulupien voimassaoloaika

Kansainvälistä suojelua saavien oleskelulupien pituutta on syytä yhdenmukaistaa EU:n jäsenvaltioissa. Suomessa myönnettävä neljän vuoden ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa on hyvä lähtökohta. Lyhyempien oleskelulupien myöntäminen ja kansainvälisen suojelun perusteiden uudelleenarvioiminen kuluttaa turhaan viranomaisresursseja sekä lisää epävarmuutta kansainvälistä suojelua saaneiden jo muutenkin epävarmaan elämäntilanteeseen. Pysyvyys helpottaa kotoutumista ja on ensisijaisen tärkeää esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten toipumiselle.

Kunnioitavasti,

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja
Amnesty International Suomen osasto

Kaisa Väkiparta
Pakolaisasiantuntija
Amnesty International Suomen osasto